

ԽՍՀՄ ՄԱՏԺՈՂԿՈՄԱՏ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾԽԱԽՈՏԱԳՈՐԾԱԿԱՆ
ՓՈՐՁԱԿԱՅԱՆ

ԾԽԱԽՈՏԻ ԽՆԱՄՔԸ
ԴԱՇՏՈՒՄ

ԾԽԱԽՈՏԱԳՈՐԾԻ
ԹԵՐԹԻԿ N 7

633
ժ-64

ՅԵՐԵՎԱՆ

1933 թ.

2678
38

14 MAY 2013

18376

633

64

պր

04 AUG 2010

ԱՌԱՋԻՆ ՀՆԳԱՄՅԱԿԻ ՓՈՐՁԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ ԵՒ ԱՎԵԼԻ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵՆՔ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՁԵՎԵՐԸ

Յերկրորդ հնգամյակի ընթացքում գյուղատնտեսության վերակառուցումը վորպես կարեվորագույն խնդիրներ առաջադրում է մեզ մեր դաշտերի բերքատվության բարձրացման հետ միասին բարելավել հողմքի վորակը և աշխատանքը կազմակերպել ճիշտ ընկեր Ստալինի պատմական 6 ցուցումների հիման վրա Այս խնդիրները բացառիկ նշանակություն են ստանում սոցիալիստական ծխախոտագործության մեջ, ուր վերջին ժամանակներս ագրոտեխնիկայի կանոնների անփոխելի կատարման ու կոպիտ խախտումների հետևանքով բերքատվությունն ու ծխախոտի վորակը մնում էր անթույլատրելի ցածր մակարդակի վրա Դրա համար էլ ագրոնոմական բոլոր ձևերի ու գիտական նվաճումների ոգտագործումը պիտի վճռական պայման հանդիսանան Հայաստանի ծխախոտագործության բերքատվության ու ծխախոտի վորակի բարձրացման գործում: Ծխախոտի կուլտուրայի տեխնիկայի մեջ ամենագլխավոր մոմենտներից մեկը ծխախոտի խնամքն է դաշտում, վորի հաջող կատարումն ապահովում է մեր արդյունաբերությունն ու արտահանումը մեծ քանակով ու բարձր վորակի ծխախոտով:

ՄԱՅՔԱՐԸ ՄՈԼԱԽՈՏԵՐԻ ԴԵՍ ԵՎ ՇՈՂԻ ՓԻՐԱՑՈՒՄԸ

Ծխախոտը դաշտային մյուս բոլոր կուլտուրաների հետ համեմատած իր աճման ու դարգացման ընթացքում խնամքի ավելի մեծ կարիք է զգում: Ծխախոտի դաշտը, շիթիլի տնեկելու ժամանակից սկսած, պետք է բոլորովին մաքուր լինի մոլախոտերից, վորովհետև արագորեն աճող մոլախոտերը յերեվալով ծխախոտ տնեկելուց անմիջապես հետո, խանգարում են դեռևս արմատներ չգցած շիթիլի նորմալ աճումը և դրա հետ միասին հյուծում են հողը խելով նրանից ծխախոտի շիթիլին անհրաժեշտ խոնավությունը: Բացի այդ, մոլախոտերն ամեն տեսակի հիվանդությունների ու ծխախոտի վնասատուների տարածման պատճառ են

ԳՅՈՒՂՀՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՏԻՐԱԺ 1000
ԳԼԱՎԼԻՏ 8503
ՊԱՏՎԵՐ 93

5878

հանդիսանում: Դրա համար ել միշտ, իր ժամանակին պիտի պայփար մղել մոլախոտերի դեմ: Պետք է հիշել, վոր վորքան շուտ սկսենք վոչնչացնել մոլախոտերը, այնքան հեշտ ու արագ կկատարվի այդ աշխատանքը և այնքան քիչ վնաս կտրելի յե սպասել նրանցից:

Ծխախոտի տնկարանը ձեռքի թորխիով (թաքուցակով) կամ ձիու կուլտիվատորով մոլախոտերից մաքրելը կապված է մի ուրիշ պրոցեսի կատարումից. այդ հողի վերին շերտի փխրացումն է, վորի շնորհիվ հողի մեջ խոնավությունն ավելի լավ է մնում, նրա յերեսը չի կեղևակալում, ուստի և բույսի արմատները կարողանում են իրենց համար անհրաժեշտ քանակությամբ ոգ ստանալ: Այսպիսով միջ-շաքային աշխատանքներն իր ժամանակին կատարելու վրա պետք է շատ լուրջ ուշադրություն դարձնել, վորովհետև, վորքան ավելի ուշացվի քաղհանը, այնքան ավելի դժվար ու թանգ կնստի այդ աշխատանքը և, վոր գլխավորն է, այնքան ավելի ցածր կլինի ծխախոտի բերքատվությունը և վատ կլինի վորակը: Նկատի ունենալով այս ամենը, չափազանց կարելի է, վոր չուշանա առաջին քաղհանը, վոր պետք է կատարել շիթիլը տնկելուց ամենաուշը 10—12 որ հետո, և վորի համար անհրաժեշտ կլինի համապատասխան քանակով բանվորական ուժ, նայած դաշտի անմաքրության աստիճանին:

Յերկրորդ քաղհանի հետ միասին պետք է կատարել նաև շիթիլի բուլը լցնելու աշխատանքը, վորը նրան հնարավորություն է տալիս ավելի լավ դարձանալու և արմատային սիստեմն ամբապնդելու, մի հանդամանք, վոր առանձնապես կարևոր է Հայաստանի հաճախակի քամիներին դիմանալու համար: Բուլը տալու աշխատանքը ևս չպետք է ուշացնել, վորովհետև ծխախոտի մատղաշ բույսերն ավելի հեշտ են նոր արմատներ գցում հավաքված հողի մեջ, քան թե հին բույսերը: Բուլը տալ պետք է վորոշ չափով արդեն մեծացած ծխախոտի բույսին, ուստի այդ աշխատանքը պետք է կատարել առաջին քաղհանից 10—15 որ հետո: Մեծ մասամբ յերկրորդ քաղհանով ու բուլը տալով ել վերջանում է ծխախոտի միջ-շաքային մշակությունը, սակայն վորոշ դեպքերում—մոլախոտերով վարակված հողերում և անբարենդավաստ տմանները կարող է անհրաժեշտություն զգացվել յերրորդ անգամ ևս քաղհանելու:

Այսպիսի մի աշխատանք կլանող պրոցես, ինչպիսին ծխախոտի քաղհանն է, տնտեսությունից շատ բանվորական ուժ է

խլում, ուստի և շատ տեղին ու ժամանակին է այդ աշխատանքի մեքենայացման հարցը դնել:

Քաղհանը ծխախոտի մշակության այն պրոցեսներից մեկն է, վոր ամենից հեշտ է մեքենայացման յենթարկել: Մյուս շաքախորհ կուլտուրաների որինակը ցույց է տալիս, վոր միջ-շաքային մշակության աշխատանքը շատ հեշտ է մեքենայացման յենթարկել: Ճիշտ է, ծխախոտի միջ-շաքային մշակությունը վորոշ չափով բարդանում է նրանով, վոր առաջին քաղհանի ժամանակ ծխախոտի բույսը շատ փոքր ու քնքուշ է լինում, իսկ յերկրորդ քաղհանի ժամանակ արդեն զարգացած տերևները կարող են վնասվել, մյուս կողմից ձեվով միջ-շաքային մշակություն կատարելու համար բավական յերկար ակոսներ են պահանջվում, վոր ամեն անգամ ել հնարավոր չի լինում ծխախոտի ջրովի մեջ-մշակության պայմաններում: Սակայն այդ հանգամանքներն այնքան անուղղելի չեն, վոր հնարավոր չլինի ձիու կուլտիվացիա կատարել ծխախոտի դաշտում: Գործադրելով ծխախոտի հատուկ քաղհանիչներ և աշխատանքը կատարելով հատուկ խնամքով ու հոգատարությամբ, լիովին հնարավոր է ծխախոտի առաջին ու յերկրորդ քաղհանը կատարել ձիու ուժով: Մշակության այդպիսի ձևը զգալի չափով կրճատում է ձեռքի աշխատանքի գործադրումը: Այնուամենայնիվ, ձիով մշակելու դեպքում ել չի բացառվում նաև ձեռքի մշակությունը շաքերի միջև և ակոսների հարդարումը: Կոլտնտեսություններում, ուր յուրաքանչյուր բրիգադին կցվում է վորոշ հողամաս, ծխախոտի քաղհանի աշխատանքները կատարելու համար արտադրանքի նորմաներ սահմանելիս պետք է նկատի ունենալ հողի պայմանները (ամրություն, թեթևություն) և մոլախոտերով վարակված լինելու աստիճանը:

ԾԽԱԽՈՏԻ ՎՈՌՈԳՈՒՄԸ

Հայաստանում ծխախոտագործության առանձնահատկությունն է հանդիսանում այն, վոր այստեղ, կլիմայական պայմաններից յերկրով, կիրառվում է ծխախոտի վոռոգելով մշակելու ձեվը: Սակայն մեր ծխախոտագործների մեջ տարածված սխալներից մեկն այն է, վոր նրանք ի չարն են գործադրում վոռոգումը Պետք է նկատի ունենալ, վոր ծխախոտը չափից ավելի վոռոգելը վոչ միայն չի ավելացնում նրա բերքատվությունը, այլ և վատացնում է վորակը, վորովհետև շատ ջրված ծխախոտի թուփը

լինում և նուրբ, խոնավությունը շուտ և դուրս թողնում և տալիս և թույլ տերևներ:

Ծխախոտը պետք և ջրել այն ժամանակ, յերբ նա զգում և դրա պահանջը, այսինքն յերբ հողը բավական չորացել և իսկ ծխախոտի տերևները մի քիչ թառամած են լինում վոչ միայն ցերեկը, այլ և առավոտները: Զրի կարիք չզգացող ծխախոտն առավոտը լինում և թարմ ու պարարտ:

Ավելի լավ և ծխախոտը ջրել յերեկոյան կամ նույնիսկ գիշերը, վորպեսզի հողը հնարավորութուն ունենա ամբողջ խոնավությունն իր մեջ ծծելու: Ծոզ ժամանակ ծխախոտը չպիտի ջրել, վորովհետև այդ դեպքում խոնավության խոշոր մասը գործընթացում, կորչում և և դրա հետ միասին նպաստավոր պայմաններ են ստեղծում թե դանազան սնկային հիվանդութունների և թե ծխախոտի վնասատուների տարածման համար: Զրեիլ վրա զըլխավոր ունադրությունը պիտի դարձնել ծխախոտի աճման ընթացքում, մինչև ծաղիկն սկսելը, յերբ ծխախոտն ամենից ուժեղ և զարգանում:

Պետք և ասել նաև, վոր ծխախոտի քաղհանը պետք և կատարել նախապես ջրելուց հետո, վորպեսզի վոչնչանա առաջացած կեղևը և հողն ընդունակութուն ունենա իր մեջ ավելի շատ խոնավութուն պահելու:

ԾԽԱԽՈՏԻ ԾԱՆԿԱՏՈՒՄՆ ՈՒ ԲՃԱՏՈՒՄԸ

Ծխախոտի դաշտային խնամքի աշխատանքներից մեկն էլ նրա ծաղկատումն ու բճատումն և: Հայանի յե, վոր ծխախոտը մշակվում և նրանից տերևներ ստանալու համար: Յերբ ծխախոտը ծաղկում և և ճյուղեր և տալիս, նրա տերևները մեջ յեղած սննդարար նյութերը պակասում են, վորովհետև այդ նյութերը ծախսվում են ծաղիկների ու սերմ առաջացնելու վրա: Սրա հետևանքով էլ յեթե ծխախոտի թուփը չի ծաղկատվում և չի բճատվում, նա ավելի քիչ տերևների բերք և տալիս: Մինչդեռ ծաղկատված ու բճատված ծխախոտի բույսը կարողանում և ավելի շատ սնունդ տրամադրել իր տերևներին, վորի շնորհիվ տերևներն ավելի լավ են զարգանում, ստացվում և ավելի բարձր բերք և այդ աշխատանքները ճիշտ կատարելու դեպքում լավանում և նաև բերքի վորակը: Սակայն այստեղ պիտի ասել, վոր ուժեղ հողերում շատ վաղ էլ չպետք և կատարել ծխախոտի ծաղկատումն ու բճատումը, այս սինքն չպետք և կատարել այն ժամանակ, յեր նոր և միայն յեթե անհրաժեշտ ծաղիկ տվող գլուխը և ճյուղերը դեռ մատղաշ են, վորք: Այդպես վաղ ծաղկատելու և բճատելու դեպքում, թեև բերքը վո-

րոշ չափով կավելանա, սակայն ծխախոտի վորակը վատ կլինի: Մինչդեռ, յեթե նույն ուժեղ հողերում ուշ և ծաղկատվում, այս սինքն այն ժամանակ, յերբ ծխախոտն արդեն սերմ և տալիս, ինչպես և յեթե կտրատվում են միայն խոշոր բճերը, այդ դեպքում, ճիշտ և, մի քիչ պակաս բերք և ստացվում, քան առաջին դեպքում, սակայն բերքի վորակը լավ և լինում, վորովհետև ծխախոտի վորակը փչացնող աղտոտային նյութերը ծախսվում են մատաղ ճյուղերի և ծաղիկող որգանների առաջացման ու աճման վրա: Նշանակում և, այս ձևերի կիրառումով մենք կարող ենք կարգավորել ծխախոտի բավարար բերք ստանալու և նրա վորակը բարձրացնելու գործը: Նկատի առնելով նրա աճման պայմանները: Բճատումը կարելի յե ունայնել և ընդհակառակն, աղքատ և թույլ հողերում այդ աշխատանքները պիտի սկսել լիակատար ծաղկումից էլ առաջ և ծխախոտի թփի գլուխը կտրելիս այնքան ցածրից պիտի կտրել, վոր պոկվեն նաև վերին 2—3 տերևները, վորպեսզի մնացած տեղիները հնարավորութուն ստանան ավելի լավ զարգանալու: Ավելի վաղ ու խոր ծաղկատում կատարել հարկավոր և նաև այն դեպքում, յեթե ամառը չոր և: Քանի վոր ծաղկատումն ու բճատումն արագացնում են ծխախոտի տերևների հասունացումը, ապա ուրեմն, յեթե ունենք ուշ տնկված ծխախոտ և վտանգ կա, թե նրա վերին տերևները չեն հասունանա մինչև ցրտերն ընկնելը, այդ դեպքում ևս ծաղկատման ու բճատման աշխատանքները պիտի սկսել շուտ և պիտի ծաղկատել ավելի խորը:

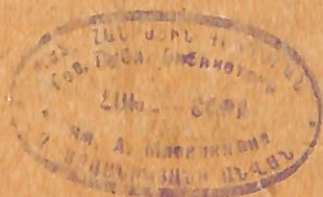
Ծաղկատումը պիտի կատարել 2 անգամ. առաջին. ծաղկատումը կատարվում և այն ժամանակ, յերբ ծաղիկ և ծխախոտի թփերի մեծ մասը, իսկ յերկրորդը կատարվում և այն ժամանակ, յերբ արդեն ծաղիկ են մնացած թփերը ևս:

Բճատումը պետք և կատարել այն ժամանակ, յերբ ճյուղեր են առաջացել, սակայն այս ևս պիտի կատարել առնվազն 2 անգամ, թույլ չտալով, վոր բճերը 10 սմ-ից ավելի յերկարեն: Յեթե ծաղկատումը շուտ և կատարվում, այդ դեպքում բլիկը ևս պիտի շուտ պոկուվեն, յերբ դեռ 6—8 սանտիմետր յերկարութուն ունեն:

Զրոյի ծխախոտադրծության պայմաններում ծխախոտի թփի բճերն աճում են բավական արագ, մասնավորապես ծաղկատված թփերի վրա, դրա համար էլ բճատումը չպետք և ունայնել, միշտ հիշելով, վոր այդ աշխատանքները ժամանակին ու ճշտորեն կատարելն ապահովում և ծխախոտի բերքի բարձրացումն ու վորակի լավացումը:

Սովորաբար ծաղկատունն ու բնատունը կապարվում է ձեռքով, սակայն, յեթե բճերն ու ու ծաղիկը շատ են մնացել թփի վրա, ամրացել են և ձեռքով կտրելը դժվար է, կաթելի յե գործադրել այգու մկրատ, վորով աշխատանքը կատարվում է արագ ու վորակով:

Յերկրորդ հնգամյակի կենտրոնական խնդիրը պիտի դառնա կոլտնտեսական, խորհրտնտեսական դաշտերի բերքատվության վճարական բարձրացումը և յերաշտի դեմ պայքարելու հարցի բայշև վիկյան լուծումը:

2678
38

<< Ազգային գրադարան

NL0282429